ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

ФИЛОСОФИЯ ЖӘНЕ САЯСАТТАНУ ФАКУЛЬТЕТІ

ӘЛЕУМЕТТАНУ ЖӘНЕ ӘЛЕУМЕТТІК ЖҰМЫС КАФЕДРАСЫ

6В03101-ӘЛЕУМЕТТАНУ МАМАНДЫҒЫ

ЖАСТАР әлеуметтануы

күзгі семестр, кредит саны 6

Оқытушы (практикалық, семинар сабақтары)

Алматы, 2026

СЕМИНАР САБАҚТАРЫНЫҢ ТАҚЫРЫПТАРЫ

«Жастар әлеуметтану» курсы студенттердің таңдауы бойынша басқа да пәндермен қатар оқылады. Бұл пәнді оқу дәріс оқу арқылы және семинар (практикалық) сабақ өту арқылы іс-жүзіне асырылады. Семинар (практикалық) сабақты өткізу формалары студенттерден ауызша және жазбаша сұрау арқылы, сонымен қатар тест өткізу түрінде жүргізіледі. Аса күрделі тақырыптар бойынша ғылыми баяндама, эссе және мәлімдеме жасау, нақты оқиғаны талқыға салу, топтық пікір талас, жүргізілген әлеуметтанулық зерттеулерді ұжымдық талқылау арқылы ұйымдастырылады, ал бұл өз кезегінде студенттердің алған білімдерін толық игеруге әрі тиімді түрде бекітіп алуларына көмектеседі.

1 МОДУЛЬ. ЖАСТАР ӘЛЕУМЕТТАНУЫ- ӘЛЕУМЕТТАНУЛЫҚ БІЛІМ САЛАСЫНЫҢ БІРІ

Семинар тақырыбы:
Жастар социологиясы: ғылым объектісі мен пәнінің ерекшеліктері

Семинар сабағының мақсаты: ұрпақтың сабақтастығы мен прогрессивтілігіне баса назар аудара отырып, сонымен қатар «Жастар социологиясы» пәні туралы тұтас түсінік ала отырып, қоғам дамуының тұтастығы мен бірлігі тұрғысынан жастардың қазіргі заманғы проблемаларын адекватты түрде ұсыну.

Өткізу формасы: Сұрастыру, тақырып бойынша сұрақтарын ауызша талқылау, қысқаша конспект

Батыс социологиясында шамаман XX ғасырдың 50-ші жылдарында жастар мәселесі бойынша тәуелсіз теориялық тұжырымдамалары қалыптасты (К. Маннгейм, Г. Шельский, Ф. Тенбрук, Л. Розенмайер, Г. Кройтц және т.б.). Ресейде жастар мәселелерін қолданбалы зерттеу өз бастамасын XX 60-шы жылдардың басынан және қазіргі уақытқа дейін алады. Осы зерттеулерде В.Т. Лисовский, Н.М. Блинов, Б.А. Грушин, С.Н. Иконникова, И.М. Ильинский, А.И. Ковалева, И.С. Кон, В.Ф. Левичева, В.Т. Лисовский, М.Н. Руткевич, М.Х. Титма, В.Н. Шубкин, Е. Омельченко, С. Левикова және т.б. атақты әлеуметтанушылардың ғылыми бағыттары мен мектептері қалыптасқан.

Қазақстан Республикасының қазіргі кезеңі жастарды социологиялық зерттеу санының өсуімен сипатталады. Қазақстандық ғалымдарының жеке еңбектерінде (Г.С. Абдирайымовой, Г.О. Абдикеровой, Ш.Е. Джаманбалаевой, М. Маульшариф, Т.А. Морозовой және т.б.) жастар мәселелерінің эмпирикалық және әдістемелік аспектілері, олардың қазіргі қоғам құрылымындағы рөлі мен орны зерттелінген.

Семинар сабағына берілген сұрақтары:

1. Курстың құрылымы мен негізгі мәселелері.
2. Жастар туралы ғылымның теориялық және әдістемелік негіздері.
3. Жастар әлеуметтанулық білім жүйесінде. Жастар социологиясының пәні.
4. Жастардағы жалпылық пен ерекшеліктер.
5. Жастар қоғамның әлеуметтік құрылымында. Жастар, олардың қоғамдағы орны мен рөлі.

ҰСЫНЫЛАТЫН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

Негізгі:

1. Әбдірайымова Г.С. Жастар социологиясы. Қазақ университеті, 2012
2. Әбдірайымова Г.С. Жастар социологиясы.Оқу құралы. – Алматы: «Жібек жолы» 2008. -256 б.
3. Абдирайымова Г.С., Шаукенова З.К., Кучинская Ю.В. Изучение актуальных проблем студенческой молодежи и пути их решения (по результатам социологического исследования). Методические рекомендации. –Алматы, 2009. -62б.
4. Зубок Ю.А., Чупров В.И. Социология молодежи. –М., 2011. -336 б.

Қосымша:

1. Социологический ежегодник. – Монография. –Алматы. 2011. – 115б.
2. Семенова В.В. Социальная динамика поколений: проблема и реальность.-М., 2009. 271б.
3. Мухамеджанов Б.Г., Абдирайымова Г.С. Высшее образование в Казахстане: социальные практики, субъекты и интересы. –Алматы, 2011. -143б.
4. Манько Ю.В., Оганян К.М. Социология молодежи. Учебное пособие. Изд-во: Петрополис. –М., 2008. -316 б.
5. Айдарбеков З.С. Казахстанская молодежь: ценности, приоритеты, стратегии самоопределения. – Алматы, 2008. – 328б.
6. Абдирайымова, Г.С. Ценностные ориентации современной молодежи: (социологический анализ): моногр. Алматы: БАУР, 2005.- 300 с.

Семинар тақырыбы:

Жастар: түсінікті тұжырымдау және зерттеу бағыттары.

Семинар сабағының мақсаты: ұрпақтың сабақтастығы мен прогрессивтілігіне баса назар аудара отырып, сонымен қатар «Жастар социологиясы» пәні туралы тұтас түсінік ала отырып, қоғам дамуының тұтастығы мен бірлігі тұрғысынан жастардың қазіргі заманғы проблемаларын адекватты түрде ұсыну.

Өткізу формасы: Сұрастыру, тақырып бойынша сұрақтарын ауызша талқылау, қысқаша конспект

Жас ұрпақ проблемаларының теориялық және қолданбалы зерттеулерді әлемдік ғылымдағы ең белсенді әзірленетін бағыттардың бірін құрайды. Жастардың проблемаларын зерттеуге қолданылатын тәсілдер әлеуметтік қатынастардың деңгейі мен талдау элементтері бойынша өзгешеленеді: жеке адам, әлеуметтік институттар, әлеуметтік қауымдастық пен мәдениет жас адамның жеке басы мен әлеуметтік топтың, жалпы қоғамның өзара байланысы мен өзара іс-қимылын түсіну бағалау бойынша; жас адамның құндылықты бағдарлану жүйесінің жұмыс істеу сипаты бойынша. «Жастар» түсінігін айқындаудың алуан түрлі бағыттары. Түрлі теориялар мен тәсілдердің барлық саналуандылығына бағдарлану үшін олардың жөніндегі проблематикаларды зерделеуге қандай ықпал тигізетініне қарай бірнеше бағыттар. Олар: әлеуметтік-психологиялық, құрылымдық-функционалды, ұрпақ аралық өзара ықпалдастық тұжырымдамалары, әлеуметтік-мәдени бағыты.

Жастардың әлеуметтанулық мәнін айқындау. Жастар әлеуметтік-демографиялық топ ретінде. Жасөспірімдік әлеуметтік мәселе ретінде. Жастардың әлеуметтік-демографиялық топ ретінде. Жастарды зерттеудің негізгі бағыттары (әлеуметтік-психологиялық, психофизиологиялық, стратификациялық, қақтығыстық, рөлдік, интернационистік және т.б.). Аралас пәндер щеңберінде «жастар» түсінігін интерпретациялау. Жастар түсінігінің социологиялық бағыты. Жастар мәселесін зерттеудегі ғылыми бағыттардың ерекшеліктері.

Семинар сабағына берілген сұрақтары:

1. «Жастар» түсінігін айқындаудың алуан түрлі бағыттары.
2. Жастардың әлеуметтанулық мәнін айқындау. Жастар әлеуметтік-демографиялық топ ретінде.
3. Жасөспірімдік әлеуметтік мәселе ретінде. Жастарды зерттеудің негізгі бағыттары (әлеуметтік-психологиялық, психофизиологиялық, стратификациялық, қақтығыстық, рөлдік, интернационистік және т.б.).
4. Аралас пәндер щеңберінде «жастар» түсінігін интерпретациялау. Жастар түсінігінің социологиялық бағыты.

ҰСЫНЫЛАТЫН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

Негізгі:

2. Әбдірайымова Г.С. Жастар социологиясы. Қазақ университеті, 2012

2. Әбдірайымова Г.С. Жастар социологиясы.Оқу құралы. – Алматы: «Жібек жолы» 2008. -256 б.

3. Абдирайымова Г.С., Шаукенова З.К., Кучинская Ю.В. Изучение актуальных проблем студенческой молодежи и пути их решения (по результатам социологического исследования). Методические рекомендации. –Алматы, 2009. -62б.

4. Зубок Ю.А., Чупров В.И. Социология молодежи. –М., 2011. -336 б.

Қосымша:

1. Социологический ежегодник. – Монография. –Алматы. 2011. – 115б.
2. Семенова В.В. Социальная динамика поколений: проблема и реальность.- М., 2009. 271б.
3. Мухамеджанов Б.Г., Абдирайымова Г.С. Высшее образование в Казахстане: социальные практики, субъекты и интересы. –Алматы, 2011. - 143б.
4. Манько Ю.В., Оганян К.М. Социология молодежи. Учебное пособие. Изд-во: Петрополис. –М., 2008. -316 б.
5. Айдарбеков З.С. Казахстанская молодежь: ценности, приоритеты, стратегии самоопределения. – Алматы, 2008. – 328б.
6. Абдирайымова, Г.С. Ценностные ориентации современной молодежи: (социологический анализ): моногр. Алматы: БАУР, 2005.- 300 с.

Семинар тақырыбы:

Батыс социологиясында жастарды зерттеудің даму тарихы.

2 сағат

Семинар сабағының мақсаты: ұрпақтың сабақтастығы мен прогрессивтілігіне баса назар аудара отырып, сонымен қатар «Жастар социологиясы» пәні туралы тұтас түсінік ала отырып, қоғам дамуының тұтастығы мен бірлігі тұрғысынан жастардың қазіргі заманғы проблемаларын адекватты түрде ұсыну.

Өткізу формасы: Сұрастыру, тақырып бойынша сұрақтарын ауызша талқылау, қысқаша конспект

Батыс социологиясында XX ғасырдың шамамен 50-ші жылдарына қарай жастардың проблемалары жөнінде дербес теориялық тұжырымдамалар қалыптасты. Екінші дүниежүзілік соғысқа дейін жазылған жастар социологиясы саласындағы теориялық еңбектердің қатарына К.Мангеймнің «Ұрпақтар проблемасы» шығармасы жатады. «Жастар» ұғымының өзі және оның түсініктемесі Г.Шельскийдің, Ф.Тенбурктың, Л.Розенмайердың, Г.Кройтцтың еңбектерінде жиі кездеседі.

Жастар мәселесі бойынша теориялық тұжырымдамаларды (К. Маннгейм, Г. Шельский, Ф. Тенбрук, Л. Розенмайер, Ф. Найдгарт) талдау. Психоаналитикалық бағыт. З.Фрейд және неофрейдизм. Э.Эриксонның эпигенетикалық қағидасы. Р.Бенедикт «әлеуметтік мінез» туралы. Ш.Айзенштадтың жастардың мәртебелік-рөлдік тұжырымдамасы. Отандық әлеуметтанушылар еңбектеріндегі ұрпақ аралық өзара қатынас тұжырымдамасы. Мәдениеттанулық бағыт. К.Мангеймнің әлеуметтік мұрагерлік теориясы. М.Мидтің мәдениеттанулық концепциясы. Батыста қалыптасқан классификацияда халықаралық, үкіметтік және үкіметтік емес ұйымдар деп бөлінеді. Батыс жастарының арасында 60-70-ші жж. кең тараған осы заманғы буржуазиялық мәдениетке қарсы рухани наразылық білдіруден

басқа, мінез-құлық ауытқуының кез келген мәдени нысандарын да жатқыза бастады. Батыс мәдениетіне айтарлықтай ықпалын тигізген, солшыл радикалды бағдардағы мәдени-саяси қозғалыс. ХХ ғ. 60-шы жылдарының бас кезінде пайда болды.

Семинар сабағына берілген сұрақтары:

1. Жастар мәселесі бойынша теориялық тұжырымдамаларды талдау.
2. Психоаналитикалық бағыт. З.Фрейд және неофрейдизм. Э.Эриксонның эпигенетикалық қағидасы. Р.Бенедикт «әлеуметтік мінез» туралы.
3. Ш.Айзенштадтың жастардың мәртебелік-рөлдік тұжырымдамасы.
4. Мәдениеттанулық бағыт. К.Мангеймнің әлеуметтік мұрагерлік теориясы.
5. М.Мидтің мәдениеттанулық концепциясы.

ҰСЫНЫЛАТЫН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

Негізгі:

3. Әбдірайымова Г.С. Жастар социологиясы. Қазақ университеті, 2012

2. Әбдірайымова Г.С. Жастар социологиясы.Оқу құралы. – Алматы: «Жібек жолы» 2008. -256 б.

3. Абдирайымова Г.С., Шаукенова З.К., Кучинская Ю.В. Изучение актуальных проблем студенческой молодежи и пути их решения (по результатам социологического исследования). Методические рекомендации. –Алматы, 2009. -62б.

4. Зубок Ю.А., Чупров В.И. Социология молодежи. –М., 2011. -336 б.

Қосымша:

1. Социологический ежегодник. – Монография. –Алматы. 2011. – 115б.

2. Семенова В.В. Социальная динамика поколений: проблема и реальность.-М., 2009. 271б.

3. Мухамеджанов Б.Г., Абдирайымова Г.С. Высшее образование в Казахстане: социальные практики, субъекты и интересы. –Алматы, 2011. -143б.

4. Манько Ю.В., Оганян К.М. Социология молодежи. Учебное пособие. Изд-во: Петрополис. –М., 2008. -316 б.

5. Айдарбеков З.С. Казахстанская молодежь: ценности, приоритеты, стратегии самоопределения. – Алматы, 2008. – 328б.

6. Абдирайымова, Г.С. Ценностные ориентации современной молодежи: (социологический анализ): моногр. Алматы: БАУР, 2005.- 300 с.

2 МОДУЛЬ. ЖАСТАР ӘЛЕУМЕТТЕНУІН ӘЛЕУМЕТТАНУЛЫҚ ЗЕРТТЕУДІҢ ӘДІСНАМАЛЫҚ МӘСЕЛЕЛЕРІ

Семинар тақырыбы:

Жастардың әлеуметтену үрдісін социологиялық зерттеудің әдістемелік мәселелері.

Семинар сабағының мақсаты: ұрпақтың сабақтастығы мен прогрессивтілігіне баса назар аудара отырып, сонымен қатар «Жастар социологиясы» пәні туралы тұтас түсінік ала отырып, қоғам дамуының тұтастығы мен бірлігі тұрғысынан жастардың қазіргі заманғы проблемаларын адекватты түрде ұсыну.

Өткізу формасы: Сұрастыру, тақырып бойынша сұрақтарын ауызша талқылау, қысқаша конспект

Әлеуметтену - адам өз мінез-құлығының жүйесіне осы қоғамда және әлеуметтік топта қабылданған мінез-құлықтың үлгілерін және сол нормаларды таңдап ендіретін, нақты әлеуметтік шарттарда адамның тұлға ретінде қалыптасу процесі.

Л.Д. Столяренко айтқандай, әлеуметтену - қоғам мәдениетінің орнын толтыру және меңгеру процесінде адамның өмір бойы дамуы мен өз дегенін іске асыруы. Әлеуметтену процесін шартты түрде 4 компонентке бөлуге болады:

- Адамның стихиялық әлеуметтенуі қоғам өмірінің, мазмұны, әлеуметтік-экономикалық және әлеуметтік мәдениет болмыстарымен анықталатын сипаты және нәтижелері нақты жағдайларының ықпалында.
- Бағытталған әлеуметтену, мемлекет мүмкіндіктер және даму сипатының өзгерістеріне, жас шамасына байланысты және тұрғындардың әлеуметтік кәсіби топтарының тіршілік жолына, объективті түрде ықпал ететін өз міндеттерін шешу үшін ұйымдастырушылық, нақтылы экономикалық, заңдық шараларын қолданады.
- Адамның дамуы мен тәрбиесі үшін ұйымдастырушылық, материалдық және рухани жағдайын барынша әлеуметтік бақылайтын әлеуметтену;
- Жеке ресурстармен сәйкес әлеуеттікке және әлеуметікке қарсы вектор болатын, нақты жағдайлармен немесе оларға керісінше, адамның аз-кем саналы өздігінен өзгерісі.

Әрбір жас шамасына байланысты қауіп-қатерлер бар кезеңде, бұлармен соқтығысу, адамды әлеуметтенудің қолайсыз жағдайларының құрбаны болуына алып келеді.

Әлеуметтену үдерісі адамның бүкіл өмірімен қатар жүрсе де, ол дене құрылысы мен әлеуметтік-психологиялық жетілу кезеңінде жас адамдардың қатарында қарқынды жүзеге асырылады.

Семинар сабағына берілген сұрақтары:

1. Әлеуметтену үрдісінің әлеуметтанулық мәнін айқындау.
2. «Әлеуметтену», «тәрбие», «ювентизациялау» түсініктерінің өзара байланысы. Жастар социологиясының қазіргі үлгісі.
3. Әлеуметтену институттары және олардың қызметі. Әлеуметтену институттарының эволюциясы. Отбасы, білім, діни, ақпарат, әскери институттар. Олардың қазіргі шарттарда өзгеру қарқыны.

ҰСЫНЫЛАТЫН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

Негізгі:

1. Әбдірайымова Г.С. Жастар социологиясы. Қазақ университеті, 2012

2. Әбдірайымова Г.С. Жастар социологиясы.Оқу құралы. – Алматы: «Жібек жолы» 2008. -256 б.

3. Абдирайымова Г.С., Шаукенова З.К., Кучинская Ю.В. Изучение актуальных проблем студенческой молодежи и пути их решения (по результатам социологического исследования). Методические рекомендации. –Алматы, 2009. -62б.

4. Зубок Ю.А., Чупров В.И. Социология молодежи. –М., 2011. -336 б.

Қосымша:

1. Социологический ежегодник. – Монография. –Алматы. 2011. – 115б.

2. Семенова В.В. Социальная динамика поколений: проблема и реальность.-М., 2009. 271б.

3. Мухамеджанов Б.Г., Абдирайымова Г.С. Высшее образование в Казахстане: социальные практики, субъекты и интересы. –Алматы, 2011. -143б.

4. Манько Ю.В., Оганян К.М. Социология молодежи. Учебное пособие. Изд-во: Петрополис. –М., 2008. -316 б.

5. Айдарбеков З.С. Казахстанская молодежь: ценности, приоритеты, стратегии самоопределения. – Алматы, 2008. – 328б.

Семинар тақырыбы:

Жастық шақ әлеуметтік мәселе ретінде.

Семинар сабағының мақсаты: ұрпақтың сабақтастығы мен прогрессивтілігіне баса назар аудара отырып, сонымен қатар «Жастар социологиясы» пәні туралы тұтас түсінік ала отырып, қоғам дамуының тұтастығы мен бірлігі тұрғысынан жастардың қазіргі заманғы проблемаларын адекватты түрде ұсыну.

Өткізу формасы: Сұрастыру, тақырып бойынша сұрақтарын ауызша талқылау, қысқаша конспект

Жастық түсінігі. Жас бойынша жіктеу. Жасөспірімдік шақ теориясы. Неофрейдизм. "Эпигенетикалық қағида" – тұлға дамуының негізгі заңы. Э.Эриксон бойынша тұлға дамуының өмірлік жолы. Әрбір жас шамасына байланысты қауіп-қатерлер бар кезеңде, бұлармен соқтығысу, адамды әлеуметтенудің қолайсыз жағдайларының құрбаны болуына алып келеді.

Олардың ішінен кең таралғандары: Сәбидің құрсақ ішіндегі даму мерзімі: ата-аналардың аурулығы, ата-аналардың ішкілікке салынуы және олардың тәртіпсіз өмір сүру, теріс қызу-психологиялық күйі және тағы басқалар. (0-6 жас) мектепке дейінгі шақ: аурулар және әр түрлі физикалық жарақаттар; ата-аналардың беймаралдығы, ата-аналары баласын елемеуі немесе оның қараусыздығы; жанұяның кедейленуі; бала бақша

мекемелеріндегі тәрбиешілерінің имандылыққа қарсылығы. (6-10 жас) бастауыш мектептегі шақ: ата-аналардың беймаралдығы немесе ішкілікке салынуы; сөйлеу мәнері дамымаған; мұғалімнің және құрдастарының теріс қарым-қатынасы (немесе); құрдастардың теріс ықпалы; қанаушылық; физикалық жарақаттар; ата-аналарын жоғалту. (11-14 жас) жасөспірімдік шақ: ата-аналардың ішкілікке салынуы, маскүнемдік, беймаралдығы; жанұяның қайыршылығы; шылым тарту; токсикомания; зорлау; жалғыздық; физикалық жарақаттар; құрдастардың талауы; қылмыстық топтарға тарту; әлеуметтік дамытудағы озу немесе артта қалушылық; ата-аналардың ажырасуы. (15-17 жас) ерте жастық шақ: әлеуметікке қарсы отбасы, жанұяның қайыршылығы; ішкілікке салынуы, нашақорлық, жезөкшелік; түсінбеушілік; романтикалық сәтсіздіктер; идеалдар, нұсқаулар, стереотиптер және шынайы өмір арасындағы қарама-қайшылық.

(18-23 жас) бозбалалық шақ: ішкілікке салынуы, нашақорлық, жезөкшелік; қайыршылық, жұмыссыздық; зорлау, стресстер; жалғыздық; талаптану деңгейі және әлеуметтік мәртебе аралығының үзілуі; әскердегі қызметі. (23-33 жас) жастық: маскүнемдік, нашақорлық, жезөкшелік; зорлау; жалғыздық; тұрғын-үйдің жоқтығы, ажырасу; жұмыстағы қайшылықтар, кәсіби жүзеге асырмаушылық; жұмыссыздық; өмірдің мағынасын жоғалтуы, қызметтің түрлерінің ауысу мәселесі; заңға қайшы іс-әркетке бару.

(34-50 жас) есейген шақ: ішкілікке салынуы, маскүнемдік; жалғыздық; тіршілік перспективаларын жоғалтуы; аурулар; заттық қиындықтар; жақындардың өлімі, ажырасу, жанұядан балаларының кетуі.

Семинар сабағына берілген сұрақтары:

1. Жастық шақ түсінігі. Жас бойынша жіктеу. Жасөспірімдік шақ теориясы. Неофрейдизм. “Эпигенетикалық қағида” – тұлға дамуының негізгі заңы.
2. Э.Эриксон бойынша тұлға дамуының өмірлік жолы. Альтернативті теориялар және оладың мағынасы. Л.С.Выготскийдің жоғары психикалық қызметтердің даму теориясы.
3. Жасөспірімдік кезеңнің әлеуметтік мәртебесі. Жасөспірімнің өзіндік айқындалуы тұлға қалыптасуының маңызды кезеңі ретінде.

ҰСЫНЫЛАТЫН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

Негізгі:

1.Әбдірайымова Г.С. Жастар социологиясы. Қазақ университеті, 2012

2. Әбдірайымова Г.С. Жастар социологиясы.Оқу құралы. – Алматы: «Жібек жолы» 2008. -256 б.

3. Абдирайымова Г.С., Шаукенова З.К., Кучинская Ю.В. Изучение актуальных проблем студенческой молодежи и пути их решения (по результатам социологического исследования). Методические рекомендации. –Алматы, 2009. -62б.

4. Зубок Ю.А., Чупров В.И. Социология молодежи. –М., 2011. -336 б.

Қосымша:

1. Социологический ежегодник. – Монография. –Алматы. 2011. – 115б.

2. Семенова В.В. Социальная динамика поколений: проблема и реальность.- М., 2009. 271б.
3. Айдарбеков З.С. Казахстанская молодежь: ценности, приоритеты, стратегии самоопределения. – Алматы, 2008. – 328б.

Семинар тақырыбы:

Жас. Жас бойынша кезеңдер.

Семинар сабағының мақсаты: ұрпақтың сабақтастығы мен прогрессивтілігіне баса назар аудара отырып, сонымен қатар «Жастар социологиясы» пәні туралы тұтас түсінік ала отырып, қоғам дамуының тұтастығы мен бірлігі тұрғысынан жастардың қазіргі заманғы проблемаларын адекватты түрде ұсыну.

Өткізу формасы: Сұрастыру, тақырып бойынша сұрақтарын ауызша талқылау, қысқаша конспект

Жас – бұл уақыт, адамның туылғанынан бастап белгілі бір сәтке дейін аралықтағы өткен, маңызды демографиялық сипаттамасы болып табылады. Жасты ай және жыл бойынша есептейді (өмірдің бірінші сағаты, күні, жылы). В.М.Медьков бойынша жас өмір сүру ұзақтығының дамуына байланысты жасты классификациялау барысында өзгереді.

Жеке адамдардың жас туралы ақпарат бақылау сәтінде халықтың жас аралық құрылымын құруға көмектеседі, ал жас туралы білім белгілі бір демографиялық оқиғалардың болуына, осы процестер мен халықтың ұдайы өндірісін талдауға, олардың өзгешеліктері мен адамның өмір тізбегіндегі әртүрлі кезеңдеріндегі заңдылықтарын анықтауға мүмкіндік береді.

Халықтың жас аралық құрылымы туралы мағлұмат қоғамның әлеуметтік-экономикалық және демографиялық үрдістерін зерттеу үшін қажет. Халықтың жас аралық құрылымының ерекшеліктерін білу арқылы сол кездегі және одан кейінгі уақыттағы өсіп-өнуі және өлім-жітім тенденцияларын дәлелді болжам жасауға зор әсерін тигізеді. Осы ерекшеліктерді білу арқылы қоғамның экономикалық және әлеуметтік салалардағы проблемаларын анықтауға көмектеседі.

Биологиялық жас - организмнің биологиялық жағдайының белгілі бір даму деңгейіне, яғни белгілі бір паспорттық жасқа айырықша тән болатын физиологиялық жүйелердің негізгі көрсеткіштері мен денсаулықтың сандық сипатының сәйкестігі. Биологиялық жас — уақыт кезеңіндегі биологиялық мүмкіндіктердің өзгеру өлшемі, өмірге қабілеттіліктің, болашақта қаншалықты өмір сүретіндіктің өлшемі. Биологиялық жас әр түрлі жүйелердің қызметтік жағдайын топтама сипаттау негізінде, организмнің зат алмасу, құрылымдық, қызметтік, реттеушілік ерекшеліктері жиынтығымен, сондай-ақ, қартайған организмнің бейімделушілік мүмкіндігін бағалау негізінде де анықталады. Ол хронологиялық жасқа сәйкес келмеуі мүмкін: егер биологиялық жас күнтізбелік жастан анағұрлым артта қалса, онда ұзақ

өмір сүру мүмкіндігін болжауға болады. Ал егер күнтізбелік жастан анағұрлым алға түссе қартаю ерте дамиды.

Семинар сабағына берілген сұрақтары:

1. Жас номиналды категория ретінде. Әлеуметтанудағы жас түсінігі.
2. Күнтізбелік жас. Әлеуметтік жас. Биологиялық жас.
3. Жас бойынша кезеңдер. Жас бойынша кезеңге бөлудің талаптары. Жас бойынша жіктеу. Өмірлік цикл. Сензитивті және әлеуметтік кезеңдер.

ҰСЫНЫЛАТЫН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

Негізгі:

1. Әбдірайымова Г.С. Жастар социологиясы. Қазақ университеті, 2012

2. Әбдірайымова Г.С. Жастар социологиясы.Оқу құралы. – Алматы: «Жібек жолы» 2008. -256 б.

3. Абдирайымова Г.С., Шаукенова З.К., Кучинская Ю.В. Изучение актуальных проблем студенческой молодежи и пути их решения (по результатам социологического исследования). Методические рекомендации. –Алматы, 2009. -62б.

4. Зубок Ю.А., Чупров В.И. Социология молодежи. –М., 2011. -336 б.

Қосымша:

1. Социологический ежегодник. – Монография. –Алматы. 2011. – 115б.

2. Семенова В.В. Социальная динамика поколений: проблема и реальность.-М., 2009. 271б.

3. Мухамеджанов Б.Г., Абдирайымова Г.С. Высшее образование в Казахстане: социальные практики, субъекты и интересы. –Алматы, 2011. -143б.

4. Манько Ю.В., Оганян К.М. Социология молодежи. Учебное пособие. Изд-во: Петрополис. –М., 2008. -316 б.

5. Айдарбеков З.С. Казахстанская молодежь: ценности, приоритеты, стратегии самоопределения. – Алматы, 2008. – 328б.

6. Абдирайымова, Г.С. Ценностные ориентации современной молодежи: (социологический анализ): моногр. Алматы: БАУР, 2005.- 300 с.

3 МОДУЛЬ. ЖАСТАР ҚАЗІРГІ КЕЗДЕГІ ҚОҒАМНЫҢ ДАМУ ТҰРҒЫСЫНАН

Семинар тақырыбы:

Ұрпақ. Ұрпақ қақтығысының жаһандық теориялары.

Семинар сабағының мақсаты: ұрпақтың сабақтастығы мен прогрессивтілігіне баса назар аудара отырып, сонымен қатар «Жастар социологиясы» пәні туралы тұтас түсінік ала отырып, қоғам дамуының тұтастығы мен бірлігі тұрғысынан жастардың қазіргі заманғы проблемаларын адекватты түрде ұсыну.

Өткізу формасы: Сұрастыру, тақырып бойынша сұрақтарын ауызша талқылау, қысқаша конспект

Ұрпақ ұғымының этимологиялық мәні – туған тұқым, биологиялық-генеалогиялық мағынада – ортақ тектен тарайтын тізбекегі буын, саты, үрім-бұтақ.

Ұрпақ дегеніміз –адамдардың әлеуметтік-демографиялық қауымдастығы, ол әлеуметтенудің азды-көпті ортақ жағдайларымен, әлеуметтік кемел шаққа кірудің шамамен бірдей кезеңмен, сондай-ақ жас бойынша және әлеуметтік-психологиялық ерекшеліктермен сипаттайды.

Мангеймнің пікірі бойынша, ұрпақ тұтастықты білдіреді, ол белгілі бір «жағдаймен», айырмашылықыты «өзара байланыспен» және белгілі «бірлікпен» сипатталады. Әрбір ұрпаққа өзіндік кеңістікі-уақыттық өлшем тән, сондықтан ұрпақтың тарихи-мәдени кеңістіктегін есепке алатын болса, нақты нәтиже береді.

Социология ұрпақ ұғымымен байланысты кең көлемдегі терминдерді әзірледі. Ұрпақты талдау кезінде мынадай терминдер маңызды: замандастар – осы мезгілде өмір сүретін адамдардың жиынтығы, жастылар – бір жылда туылған адамдар жиынтығы, құрдастар – әр жылда туылған адамдардың жиынтығы, бірақ «құрдастар» ұғымы кейде бір жылда туылған адамдардың жиынтығын анықтау үшін де қолданылады, яғни ұрпақ құрамына сипаттама беру үшін.

Семинар сабағына берілген сұрақтары:

1. Ұрпақ – әлеуметтік-жастық категория.
2. Ұрпақ әлеуметтік-тарихи құбылыс ретінде.
3. Ұрпақ мәселесіне әлеуметтанулық бағыттар. Тарихи ұрпақ: К.Маннгейм тұжырымдамасы.
4. Ұрпақ санасындағы «Уақыт рухы» (Дж. Ортега-и-Гассет).
5. Ұрпақтың биографизациясы (Л. Розенмайер). Ұрпақты зерттеудің эмпирикалық бағыттары. Х.Беккер көрсеткіштері. М.Мид ұстанымы. Ұрпақ сабақтастығы мәдениет диалогы ретінде.

ҰСЫНЫЛАТЫН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

Негізгі:

1. Әбдірайымова Г.С. Жастар социологиясы. Қазақ университеті, 2012

2. Әбдірайымова Г.С. Жастар социологиясы.Оқу құралы. – Алматы: «Жібек жолы» 2008. -256 б.

3. Абдирайымова Г.С., Шаукенова З.К., Кучинская Ю.В. Изучение актуальных проблем студенческой молодежи и пути их решения (по результатам социологического исследования). Методические рекомендации. –Алматы, 2009. -62б.

4. Зубок Ю.А., Чупров В.И. Социология молодежи. –М., 2011. -336 б.

Қосымша:

1. Социологический ежегодник. – Монография. –Алматы. 2011. – 115б.
2. Семенова В.В. Социальная динамика поколений: проблема и реальность.- М., 2009. 271б.
3. Мухамеджанов Б.Г., Абдирайымова Г.С. Высшее образование в Казахстане: социальные практики, субъекты и интересы. –Алматы, 2011. - 143б.
4. Манько Ю.В., Оганян К.М. Социология молодежи. Учебное пособие. Изд-во: Петрополис. –М., 2008. -316 б.
5. Айдарбеков З.С. Казахстанская молодежь: ценности, приоритеты, стратегии самоопределения. – Алматы, 2008. – 328б.
6. Абдирайымова, Г.С. Ценностные ориентации современной молодежи: (социологический анализ): моногр. Алматы: БАУР, 2005.- 300 с.

Семинар тақырыбы:

Жастар мәдениеті және субмәдениеті.

Семинар сабағының мақсаты: ұрпақтың сабақтастығы мен прогрессивтілігіне баса назар аудара отырып, сонымен қатар «Жастар социологиясы» пәні туралы тұтас түсінік ала отырып, қоғам дамуының тұтастығы мен бірлігі тұрғысынан жастардың қазіргі заманғы проблемаларын адекватты түрде ұсыну.

Өткізу формасы: Сұрастыру, тақырып бойынша сұрақтарын ауызша талқылау, қысқаша конспект

Кез келген мәдениетте белгілі адамгершілік жүйесі болады. Дәстүр бір ұрпақтан бір ұрпаққа беріліп отырады. Бірақ, индустриалды қоғамның мәдениетінде дәстүрлі мәдениетті үнемі қайта құрып отыратын инновацияның ашық көрсетіген қабаты болды. Қоғамдық құндылықтарға, нормаларға өзіндік формасымен бейімделіп, сондай-ақ ескіні өзгерткісі келетін жаңа адамгершілік жүйелерін құру жастар мәдениеті деп аталады.

Жастар субмәдениеті дегеніміз не және неге біз онымен дәстүрлі қоғамда емес, индустриалды, динамикалық қоғамда кездесіп отырамыз?

Жастар субмәдениеті өз ойын білдіру қажеттілігінен, қоғамда өзін-өзі таныту және де осындай басқа да себептердің қанағаттанбау мүмкіндігінен пайда болады. Ересектерге жол мүлдем жабық, жастарың бейресми топтарының мүшелері мойындау үшін жас адамға нақты бір жасқа жету жеткілікті болып табылады. Бірақ барлық жасөспірімдер жастар субмәдениетінің сатысынан өтпейді. Әлеуметтенудің дәстүрлі жолын таңдаған «қалыпты» жас адамдар да болады. Бірақ олар «жастар музыкасын» тыңдамайды, «жастар киімдерін» кимейді және т.б. деген сөз емес. Бұл тек жастар мәдениеті мен оның пайда болуы олар үшін өзіндік мақсатқа жету болып саналмайды. Сонымен қатар, бұл ата-ана отбасында және ресми топтарда әлеуметтену процесінің жаңылуына жол бермегенін айтады, ата-аналар жастарды өздерімен «тең» адам екенін мойындады және әлеуметтену

процесін экстремалды тәсілдерге жүгінбей дәстүрлі жолмен өтуге көмектесті, ал жас адам ресми топта өзінің қажеттілігіне сәйкес орынға ие болды.

Семинар сабағына берілген сұрақтары:

1. Мәдениет” және “субмәдениет” түсінігінің мәндік мазмұны.
2. Жастар субмәдениетінің теориялық негіздері мен әлеуметтік-тарихи шарттары.
3. Жастар субмәдениетінің топтамасы.
4. Қазіргі әлеуметтік-мәдени дискурстағы жастар контрмәдениеті мен субмәдениеті. Г. Маркузе, Ч. Рейч, Т. Рожактың контрмәдениет тұжырымдамасы.
5. Peer groups және ресми емес жастар топтары жастар субмәдениетінің бастамасы ретінде.

ҰСЫНЫЛАТЫН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

Негізгі:

1. Әбдірайымова Г.С. Жастар социологиясы. Қазақ университеті, 2012
2. Әбдірайымова Г.С. Жастар социологиясы.Оқу құралы. – Алматы: «Жібек жолы» 2008. -256 б.
3. Абдирайымова Г.С., Шаукенова З.К., Кучинская Ю.В. Изучение актуальных проблем студенческой молодежи и пути их решения (по результатам социологического исследования). Методические рекомендации. –Алматы, 2009. -62б.
4. Зубок Ю.А., Чупров В.И. Социология молодежи. –М., 2011. -336 б.

Қосымша:

1. Социологический ежегодник. – Монография. –Алматы. 2011. – 115б.
2. Семенова В.В. Социальная динамика поколений: проблема и реальность.-М., 2009. 271б.
3. Мухамеджанов Б.Г., Абдирайымова Г.С. Высшее образование в Казахстане: социальные практики, субъекты и интересы. –Алматы, 2011. -143б.
4. Манько Ю.В., Оганян К.М. Социология молодежи. Учебное пособие. Изд-во: Петрополис. –М., 2008. -316 б.
5. Айдарбеков З.С. Казахстанская молодежь: ценности, приоритеты, стратегии самоопределения. – Алматы, 2008. – 328б.
6. Абдирайымова, Г.С. Ценностные ориентации современной молодежи: (социологический анализ): моногр. Алматы: БАУР, 2005.- 300 с.

Семинар тақырыбы:

Жас отбасы жастар социологиясының объектісі ретінде.

Семинар сабағының мақсаты: ұрпақтың сабақтастығы мен прогрессивтілігіне баса назар аудара отырып, сонымен қатар «Жастар социологиясы» пәні туралы тұтас түсінік ала отырып, қоғам дамуының

тұтастығы мен бірлігі тұрғысынан жастардың қазіргі заманғы проблемаларын адекватты түрде ұсыну.

Өткізу формасы: Сұрастыру, тақырып бойынша сұрақтарын ауызша талқылау, қысқаша конспект.

Отбасы – қоғамда әр нақты тарихи типтес спецификасы бар; дәстүр мен нұсқамаға өз анықтамасы бар әлеуметтік білім. Отбасы әлеуметтануында отбасы 2 негізгі ұстаныммен талданады: *әлеуметтік институт және кіші әлеуметтік топ ретінде*. *Отбасын әлеуметтік институт ретінде* талдау кезінде әдетте нақты отбасылар емес, мәдениеттің немесе басқа әлеуметтік топтардың нақты типтері үшін арналған отбасылық мінез-құлық үлгісін, неке-отбасылық қарым-қатынас саласындағы ресми және бейресми нормалар мен санкциялардың спецификасын қарастырады.

Екінші ерекшелігіне сәйкес, *отбасы – бұл некеге немесе қандас туысқандыққа негізделген кіші әлеуметтік топ*, онда отбасы мүшелері жалпы тұрмыстық, келісілген міндеттер және эмоциональды жақындығымен байланысты.

Жас отбасы – дегеніміз ерлі-зайыптылардың екеуінің де жасы 29-ға толмаған және бірге тұрып жатқандарына үш жыл ғана болған отбасы.

Неке деп балаларға қатысты өзара міндеттерін және жауапкершілігін туғызатын ересек индивидтердің арасындағы қарым-қатынастың қоғаммен реттелетін және рұқсат етілген тарихи негізделген формасы айтылады.

Жас отбасын әлеуметтік жұмыстың объектісі ретінде зерттей және оның қиын әлеуметтік жүйесін ұсына отырып, онымен байланысқа түскенде оның құрылымын, даму тарихын және атқаратын қызметін, қоршаған ортасын есепке алу керек.

Жас отбасының қазіргі дағдарысы – оның педагогикалық потенциалының төмендеуінен, отбасылық тәрбиенің мазмұны мен сапасының нашарлануынан көрсетледі. Отбасы әлеуметтенудің негізгі агенті болып саналады. Сондықтан отбасының әлеуметтік ауруларын «емдеу», оның әлеуметтік-педагогикалық атқаратын қызметін қайта құру уақыттың маңызды міндеті болып отыр. Әлеуметтік жұмыскердің басты атқаратын қызметтері - адамдардың шынайы талаптарының өзгеруі негізінде қоршаған ортамен өзара қарым-қатынасын коррекциялау мен жетілдіруде олардың қарым-қатынасына әсер ету. Демек, отбасымен және жас отбасымен, әсіресе тұлғаның әлеуметтенуімен әлеуметтік жұмыстың мақсаты мен нәтижесі әлеуметтік күтімде, әлеуметтік тапсырыста қолданылады.

Семинар сабағына берілген сұрақтары:

1. Жас отбасы пәнаралық зерттеулерде. Отбасының даму күйі мен болашағы.
2. Жас отбасылардың құрылымдық ерекшеліктері.
3. Студенттік отбасы жас отбасылардың ерекше категориясы ретінде.
4. Отбасылық қақтығыс, мәні мен пайда болу механизмдері.

5. Жас отбасына қатысты мемлекеттік саясаттың концептуалдық үлгісі.

ҰСЫНЫЛАТЫН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

Негізгі:
1. Әбдірайымова Г.С. Жастар социологиясы. Қазақ университеті, 2012
2. Әбдірайымова Г.С. Жастар социологиясы.Оқу құралы. – Алматы: «Жібек жолы» 2008. -256 б.
3. Абдирайымова Г.С., Шаукенова З.К., Кучинская Ю.В. Изучение актуальных проблем студенческой молодежи и пути их решения (по результатам социологического исследования). Методические рекомендации. –Алматы, 2009. -62б.
4. Зубок Ю.А., Чупров В.И. Социология молодежи. –М., 2011. -336 б.

Қосымша:
1. Социологический ежегодник. – Монография. –Алматы. 2011. – 115б.
2. Семенова В.В. Социальная динамика поколений: проблема и реальность.- М., 2009. 271б.
3. Мухамеджанов Б.Г., Абдирайымова Г.С. Высшее образование в Казахстане: социальные практики, субъекты и интересы. –Алматы, 2011. - 143б.
4. Манько Ю.В., Оганян К.М. Социология молодежи. Учебное пособие. Изд-во: Петрополис. –М., 2008. -316 б.
5. Айдарбеков З.С. Казахстанская молодежь: ценности, приоритеты, стратегии самоопределения. – Алматы, 2008. – 328б.
6. Абдирайымова, Г.С. Ценностные ориентации современной молодежи: (социологический анализ): моногр. Алматы: БАУР, 2005.- 300 с.

Семинар тақырыбы:

Жастардың девианттық мінез-құлқы.

Семинар сабағының мақсаты: ұрпақтың сабақтастығы мен прогрессивтілігіне баса назар аудара отырып, сонымен қатар «Жастар социологиясы» пәні туралы тұтас түсінік ала отырып, қоғам дамуының тұтастығы мен бірлігі тұрғысынан жастардың қазіргі заманғы проблемаларын адекватты түрде ұсыну.

Өткізу формасы: Сұрастыру, тақырып бойынша сұрақтарын ауызша талқылау, қысқаша конспект

Девиантты мінез-құлық мәселелері. Жасөспірімдердің әлеуметтік бейімделуінің түсінігін ғалымдар әлеуметтік үдерістің бұзылуы, индивидтің әлеуметтенуі деп түсіндірді. Әлеуметтік бейімделудің әлеуметтік белгілеріне - моральдың жалпылама қабылданған нормалық бұзылуы және құқықтық, асоциалды мінез-құлық формасы мен құндылықты бағдарлардың деформациялық жүйесі, мектеппен және отбасымен әлеуметтік байланыстың жұмсалуы, нервтік-психологиялық денсаулықтың төмендеуі, суицидке

икемделу және т.б. жатады.

Девиантты (латынша *deviatio* – ауытқу) – көпшілік мойындаған нормалардан ауытқушылар. Мәселен, «девиантты мінез-құлық» - нормадан ауытқитын мінез-құлық.

Ауытқушылықты (асоциоциалды, девиантты) деп әлеуметтік нормадан ауытқушылық тұрақты болып отыратын мінез-құлықты атайды. Ауытқушылық мінез-құлықты екі деңгейге бөлуге болады: докриминологиялық, яғни адам қылмыстың субьектісі болған жағдайда және криминологиялық, қылмыстық-жаза іс-әрекетін білдіретін, яғни адам бақылаушылықты және сот органдарында қарастыратын және негізгі қоғамдық қауіпті бейнелейтін қылмыстың субьектісі болған жағдайда.

Қазіргі уақытта қоғамда алкогольды, нашаны және басқада психобелсенділікті заттарды шектен тыс қолданумен байланысты мәселелер тез өрши түсті. Маскүнемдік, нашақорлық – бұл деградацияға қарай ұлттың геноқорының сапалы өзгеруін тудыратын үлкен мәні бар әлеуметтік ауру, сонымен қатар қоғамның әлеуметтік денсаулығын бұзады.

Біракта, В.Т. Лисовский бойынша, қоғам тыныштығын бұзып, құқық бұзушылдыққа әкелетін ішкілік немесе алкогольды мөлшерден тыс қолдануға әкелмейтін алкоголды сусындардың түрлерін ажырата білу керек. Сонымен қатар, маскүнемдік («алкогодльге тәуелділігі бар синдром») – алкогольге физикалық және психологиялық тәуелділігінен көрінетін және тұлғаның әлеуметтік, психикалық және физикалық деградациялануына, сонымен қатар алкогольді психозға әкеліп соғатын ауру. Өкінішке орай, Қазақстан мен Ресейде алькоголді шамадан тыс қолданатындар мен олардың жастық көрсеткіштері туралы мәліметтер жоқ. Сондықтан да, арықарай әртүрлі зерттеу нәтежиелері мен мамандардың пікірлері ұсынылады.

Семинар сабағына берілген сұрақтары:

1. Девиантты мінез-құлық социологиясының негізгі түсініктері. Деликвентті мінез-құлық. Әлеуметтік норма түсінігі. Әлеуметтік санкциялар. Әлеуметтік ауытқулардың позитивті және негативті мәні.
2. Әлеуметтік бақылау әрекеті. Девиантты мінез-құлықтың негізгі концепциялары.
3. Жастар арасындағы девиантты мінез-құлықтың ерекшелігі. Жастардың қылмыстық мінез-құлқының алдын-алу.

ҰСЫНЫЛАТЫН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

Негізгі:

1. Әбдірайымова Г.С. Жастар социологиясы. Қазақ университеті, 2012

2. Әбдірайымова Г.С. Жастар социологиясы.Оқу құралы. – Алматы: «Жібек жолы» 2008. -256 б.

3. Абдирайымова Г.С., Шаукенова З.К., Кучинская Ю.В. Изучение актуальных проблем студенческой молодежи и пути их решения (по результатам социологического исследования). Методические рекомендации. –Алматы, 2009. -62б.

4. Зубок Ю.А., Чупров В.И. Социология молодежи. –М., 2011. -336 б.

Қосымша:

1. Социологический ежегодник. – Монография. –Алматы. 2011. – 115б.
2. Семенова В.В. Социальная динамика поколений: проблема и реальность.- М., 2009. 271б.
3. Мухамеджанов Б.Г., Абдирайымова Г.С. Высшее образование в Казахстане: социальные практики, субъекты и интересы. –Алматы, 2011. -143б.
4. Манько Ю.В., Оганян К.М. Социология молодежи. Учебное пособие. Изд-во: Петрополис. –М., 2008. -316 б.
5. Айдарбеков З.С. Казахстанская молодежь: ценности, приоритеты, стратегии самоопределения. – Алматы, 2008. – 328б.

Семинар тақырыбы:

Жастар және білім. Білімнің әлеуметтік мәселелері.

Семинар сабағының мақсаты: ұрпақтың сабақтастығы мен прогрессивтілігіне баса назар аудара отырып, сонымен қатар «Жастар социологиясы» пәні туралы тұтас түсінік ала отырып, қоғам дамуының тұтастығы мен бірлігі тұрғысынан жастардың қазіргі заманғы проблемаларын адекватты түрде ұсыну.

Өткізу формасы: Сұрастыру, тақырып бойынша сұрақтарын ауызша талқылау, қысқаша конспект

Жастар әлеуметтануы – әлеуметтанулық ғылымның саласы. Әлеуметтану – қоғамның тұтас жүйе ретіндегі және жеке адам, әлеуметтік институттар, үдерістер мен қоғамдық топтар жөніндегі ғылым.

Қоғамдық өмірді түсіндіруге ұмтылу антикалық кезеңнен пайда болып, әлеуметтану тарихында жалғасты. XX ғасырдың 20-шы жылдарында әлеуметтануда өндіріс пен басқарудың эмпирикалық зерттеулері басым бола түседі, әлеуметтану мамандана (отбасы, қала, құқық, жастар және т.б. әлеуметтану) бастайды. Әлеуметтанудың бұл арнайы бөлімдері сала бойынша да, социум типі бойынша да маманданушы әлеуметтік жұмыскерлермен толық зерттелуі керек.

Жастар әлеуметтануы және жастарға көмек көрсету стратегиясын шығару әлеуметтік жұмыскерлердің қызығушылығын тудыратын әлеуметтанудың бөлімі болып табылады.

Білім тұлғаның дамуына, өзін-өзі көрсетуіне көмектеседі. Сонымен бірге білім тәжірибелік және нышандық сипаттағы маңызды міндеттерінің орындалуын қамтамасыз етіп, қоғам үшін шешуші маңызды орын алады

Кәсіби техникалық білім өндірістің қажеттіліктерімен, жастарды өмірге жедел әрі тезірек енгізу нысанымен тікелей байланысты. Кәсіби-техникалық дайындық әр түрлі шығындарға қарамастан, білім алудағы маңызды арна болып қала береді. Білім беру әлеуметтануы үшін білім алушылардың білім себебі, оқытудың тиімділігі, оның мамандық жоғарылатудағы рөлі мен халық

шаруашылығындағы мәселелерді шешудегі рөлі маңызды. Сонымен бірге, қазіргі кезде осы білім түрінің деңгейі жоғары деп айта алмаймыз, өйткені түлектердің жоғары білім алуға бағдары арнайы орта білімнен басым түсуде.

Семинар сабағына берілген сұрақтары:

1. Білім әлеуметтік институт ретінде. Білім берудің әлеуметтанулық тұжырымдамалары.
2. Жас тұлғаның әлеуметтену механизміндегі білімнің алатын орны.
3. Жоғары білім кәсіби және тұлғалық жетістіктердің негізі ретінде.
4. Білім беру жүйесі: Қазақстан және әлемдік тәжірибе.
5. Білім беру жүйесі және еңбек нарығы. Білім беру саласындағы студенттік жастардың мәселелері мен қиыншылықтары.
6. Білім беру саласын әлеуметтанулық зерттеудің негізгі өзекті мәселелері.

ҰСЫНЫЛАТЫН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

Негізгі:

1. Әбдірайымова Г.С. Жастар социологиясы. Қазақ университеті, 2012

2. Әбдірайымова Г.С. Жастар социологиясы.Оқу құралы. – Алматы: «Жібек жолы» 2008. -256 б.

3. Абдирайымова Г.С., Шаукенова З.К., Кучинская Ю.В. Изучение актуальных проблем студенческой молодежи и пути их решения (по результатам социологического исследования). Методические рекомендации. –Алматы, 2009. -62б.

4. Зубок Ю.А., Чупров В.И. Социология молодежи. –М., 2011. -336 б.

Қосымша:

1. Социологический ежегодник. – Монография. –Алматы. 2011. – 115б.

2. Семенова В.В. Социальная динамика поколений: проблема и реальность.- М., 2009. 271б.

3. Мухамеджанов Б.Г., Абдирайымова Г.С. Высшее образование в Казахстане: социальные практики, субъекты и интересы. –Алматы, 2011. - 143б.

4. Манько Ю.В., Оганян К.М. Социология молодежи. Учебное пособие. Изд-во: Петрополис. –М., 2008. -316 б.

5. Айдарбеков З.С. Казахстанская молодежь: ценности, приоритеты, стратегии самоопределения. – Алматы, 2008. – 328б.

6. Абдирайымова, Г.С. Ценностные ориентации современной молодежи: (социологический анализ): моногр. Алматы: БАУР, 2005.- 300 с.

Семинар тақырыбы:

Қазіргі жастардың құндылықтық бағдарлары.

Семинар сабағының мақсаты: ұрпақтың сабақтастығы мен прогрессивтілігіне баса назар аудара отырып, сонымен қатар «Жастар социологиясы» пәні туралы тұтас түсінік ала отырып, қоғам дамуының

тұтастығы мен бірлігі тұрғысынан жастардың қазіргі заманғы проблемаларын адекватты түрде ұсыну.

Өткізу формасы: Сұрастыру, тақырып бойынша сұрақтарын ауызша талқылау, қысқаша конспект

Тұлға мәдениетінің негізі оның жалпы адамзаттық құндылықтарға қатынасынан көрінеді. «Құндылық» термині болмыстың белгілі құбылыстарының адами, әлеуметтік және мәдени мән-мағынасын білдіру үшін қолданылады. Адам қызметіндегі заттар, қоғамдық қатынастар және олар қамтыған табиғат құбылыстары құндылықты қатынастар нысандары ретінде танылған бағалы заттар сипатында іс-әрекетке қосылады, яғни бұлардың бәрі де жақсылық пен жамандық , шындық пен жалғандық, әсемдік пен ұсқынсыздық, әділдік пен әділетсіздік және т.б. тұрғысынан пайымдалады. Белгілі құбылыстарды бағалауға негіз болған тәсілдер мен өлшем-шектер субъектив баға түрінде қоғамдық сана мен мәдениетте бекиді де адам әрекетін бағыттаушы құралдарға айналады. Қалыпты тәртіптік ұғым формасына енген мұндай құралдар түрі: ұстанымдар және бағалар, бұйрықтар мен шектеулер, мақсаттар мен жобалар.

Кәсіби бағдарлау – отбасы, оқу орны, мемлекет, қоғам және коммерциялық мекемелердің ел тұрғындарына кәсіп таңдау, іріктеу және ауыстыру жолында жәрдем беруді қамтамасыз етуші ақпараттық әрі ұйымдастыру – тәжірибелік іс-әрекеті. Бұл қызмет әр тұлғаның жеке мүддесін, сонымен бірге еңбек рыногінің қажетін ескеру негізінде жүргізілуі тиіс. Кәсіби бағдарлау ісі – әр адамның өз жеке басына сай кәсіпті өзінше айқындап, таңдауына жәрдем ретінде ұйымдастырылатын әлеуметтік-экономикалық, психологиялық-педагогикалық, медициналық-биологиялық, өндіріс-техникалық шаралардың ғылыми негізделген жүйесі.

Қорыта айтқанда еліміздің болашағыүшін жастарды тәрбиелеуде рухани құндылықтардың маңызы зор және біз күнделікті өмірде оларды қолданудың аясын кең ейтіп,үнемі назарда ұстап отыруымыз қажет.

Семинар сабағына берілген сұрақтары:

1. Қазіргі жастардың құндылықтық бағдарларын әлеуметтанулық талдау.
2. Қазақстан жастарының құндылықтық бағдарларының құрылымы мен топтамасы.
3. Жастардың құндылықтық бағдарларының трансформациялануы (қоғамдық қатынастарға енуі, бейімделу қабілеттіліктері).
4. Қазіргі жастардың құндылықтық кеңістігі.

ҰСЫНЫЛАТЫН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

Негізгі:

1.Әбдірайымова Г.С. Жастар социологиясы. Қазақ университеті, 2012
2. Әбдірайымова Г.С. Жастар социологиясы.Оқу құралы. – Алматы: «Жібек

жолы» 2008. -256 б.
3. Абдирайымова Г.С., Шаукенова З.К., Кучинская Ю.В. Изучение актуальных проблем студенческой молодежи и пути их решения (по результатам социологического исследования). Методические рекомендации. –Алматы, 2009. -62б.
4. Зубок Ю.А., Чупров В.И. Социология молодежи. –М., 2011. -336 б.

Қосымша:

1. Социологический ежегодник. – Монография. –Алматы. 2011. – 115б.
2. Семенова В.В. Социальная динамика поколений: проблема и реальность.-М., 2009. 271б.
3. Мухамеджанов Б.Г., Абдирайымова Г.С. Высшее образование в Казахстане: социальные практики, субъекты и интересы. –Алматы, 2011. -143б.
4. Манько Ю.В., Оганян К.М. Социология молодежи. Учебное пособие. Изд-во: Петрополис. –М., 2008. -316 б.
5. Айдарбеков З.С. Казахстанская молодежь: ценности, приоритеты, стратегии самоопределения. – Алматы, 2008. – 328б.
6. Абдирайымова, Г.С. Ценностные ориентации современной молодежи: (социологический анализ): моногр. Алматы: БАУР, 2005.- 300 с.

Семинар тақырыбы:

Жастар діндарлығы социологиялық зерттеудің пәні ретінде.

Семинар сабағының мақсаты: ұрпақтың сабақтастығы мен прогрессивтілігіне баса назар аудара отырып, сонымен қатар «Жастар социологиясы» пәні туралы тұтас түсінік ала отырып, қоғам дамуының тұтастығы мен бірлігі тұрғысынан жастардың қазіргі заманғы проблемаларын адекватты түрде ұсыну.

Өткізу формасы: Сұрастыру, тақырып бойынша сұрақтарын ауызша талқылау, қысқаша конспект

Жастар әлеуметтануы және жастарға көмек көрсету стратегиясын шығару әлеуметтік жұмыскерлердің қызығушылығын тудыратын әлеуметтанудың бөлімі болып табылады.

Жастар әлеуметтануы – жастарды әлеуметтік қауымдастық ретінде, ұрпақтық өмірге енушілерді тәрбиелеу ерекшеліктерін, әлеуметтік орын басу, жастардың өмір сүру ерекшеліктерін, оның өмірлік жоспарлары мен құндылықты бағдарларының қалыптасуын зерттейтін әлеуметтанулық ғылымының саласы.

Жастар әлеуметтануының теориялық және тәжірибелік мәні бар және әлеуметтанулық талдаудың пәні болған негізгі мәселелерді екі үлкен топқа бөледі. Вебер дінге үлкен мән беріп, оны дербес әлеуметтік құрылым ретінде өмір сүретін және жалпы қоғамның мәндік-символикалық, құндылықтық

жүйесін анықтайтын, негізін қалайтын әлеуметтік-мәдени институт деп есептеді. Діннің басты рөлін Вебер оның құндылықты бағдардың алғашқы себебі бола алатынынан көрді, соның арқасында дін әлеуметтік іс-әрекетке мән-мағына берудің маңызды әдісі ретінде көрініс табады, оның маңызы мен мақсатына себепші болады деп есептеді. Діни тұжырымдардың көмегімен адам өзінің өмірінде болып жатқан оқиғаларды мәні бар немесе мәні жоқ деп жіктейді. Дін әлем бейнесін, нормалар мен басымдылықтар жүйесін құрады, соған сәйкес жеке адам өзінің іс-әрекетін бағыттайды. Осылайша реттеу қағидалары мен нұсқаулар кешені пайда болып, этикалық принциптер қалыптасады.

Діни экстремизм, негізінен, елдің әлеуметтік-экономикалық жағдайының нашарлауымен, халықтың тұрмыс жағдайы құлдыраумен, адамдардың үкіметке және оның жүргізіп отырған саясатына риза болмаған жағдайларында, сонымен қатар адамдардың тіршілігіне әсер ететін моральдық-психологиялық факторлар орын алған жағдайда көрініс береді.

Семинар сабағына берілген сұрақтары:

1. Өркениетті қоғамдағы діннің рөлі. Жастар және дін.
2. Қазақстандағы дін мәселесі. Діни ұйымдар және олардың қоғамдағы рөлі.
3. Діни сананың қалыптасу қарқыны, топтамасы және күйі (сенім, дүниетанымдық көзқарастар, уайымдар мен білім).
4. Діни тәжірибе мен жастардың мінез-құлқы. Жастар діндарлығы социологиясының мәні.
5. Жас ұрпақтың діндарлығының қалыпасуындағы әлеуметтанулық зерттеулердің міндеттері.

ҰСЫНЫЛАТЫН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

Негізгі:

1. Әбдірайымова Г.С. Жастар социологиясы. Қазақ университеті, 2012

2. Әбдірайымова Г.С. Жастар социологиясы.Оқу құралы. – Алматы: «Жібек жолы» 2008. -256 б.

3. Абдирайымова Г.С., Шаукенова З.К., Кучинская Ю.В. Изучение актуальных проблем студенческой молодежи и пути их решения (по результатам социологического исследования). Методические рекомендации. –Алматы, 2009. -62б.

4. Зубок Ю.А., Чупров В.И. Социология молодежи. –М., 2011. -336 б.

Қосымша:

1. Социологический ежегодник. – Монография. –Алматы. 2011. – 115б.

2. Семенова В.В. Социальная динамика поколений: проблема и реальность.-М., 2009. 271б.

3. Мухамеджанов Б.Г., Абдирайымова Г.С. Высшее образование в Казахстане: социальные практики, субъекты и интересы. –Алматы, 2011. -143б.

4. Манько Ю.В., Оганян К.М. Социология молодежи. Учебное пособие. Изд-во: Петрополис. –М., 2008. -316 б.

5. Айдарбеков З.С. Казахстанская молодежь: ценности, приоритеты, стратегии самоопределения. – Алматы, 2008. – 328б.
6. Абдирайымова, Г.С. Ценностные ориентации современной молодежи: (социологический анализ): моногр. Алматы: БАУР, 2005.- 300 с.

Семинар тақырыбы:
Мемлекеттік жастар саясаты.

Семинар сабағының мақсаты: ұрпақтың сабақтастығы мен прогрессивтілігіне баса назар аудара отырып, сонымен қатар «Жастар социологиясы» пәні туралы тұтас түсінік ала отырып, қоғам дамуының тұтастығы мен бірлігі тұрғысынан жастардың қазіргі заманғы проблемаларын адекватты түрде ұсыну.

Өткізу формасы: Сұрастыру, тақырып бойынша сұрақтарын ауызша талқылау, қысқаша конспект

Қазақстандағы жаңа әлеуметтік-саяси, мәдени және ақпараттық жағдайда жас ұрпақтың әлеуметтік мінездемелерінде серпінді және терең өзгерістер жүріп жатыр. Бұл орайда, аймақтық, ұлттық, әлеуметтік-экономикалық айырмашылықтар, жастардың түрлі жіктері мен топтарындағы жыныс-жас ерекшеліктері анықталды. Осыған байланысты жастардың әлеуметтік мүдделерін, жаңа уәждері мен мақсаттарын тану және қалыптастыру Қазақстанда азаматтық қоғамның қалыптасуының қажетті шарты болып табылады.

Қоғамның, мемлекеттің алдында ойластырылған, ғылыми негізделген жастар саясаты арқылы жастардың күш-жігерлерін пайдалану үшін қолайлы алғышарттар жасау және жастарға өздерінің әлеуметтік мүдделерін, қажеттіліктерін, өмірлік перспективаларын белгілеуі мен іске асыруларына көмектесу міндеті тұр. Біздің ойымызша, жастар саясатын қалыптастыру мен олардың әлеуметтік даму жөніндегі жаңа философиясы қоғамдық даму мақсаттарына сүйенуі және қалыптасып келе жатқан әлеуметтік ортаның жаңа үлгісімен белгіленуі тиіс. Жастар саясаты дегеніміз – күрделі динамикалық жүйе, мұнда қосалқы жүйенің әрбір құрауышының жұмыс істеуі басты мақсатқа бағынуы тиіс, ол жеке адамның еркін дамуы, бойындағы бейімділіктері мен қабілеттерін ашу, сондай-ақ жас ұрпақты қоғамдық маңызы бар әлеуметтік рольдерді орындауға дайындау үшін жағдайлар жасау.

ҚР жастар жөніндегі мемлекеттік саясатының негізгі қағидаттары:

- ҚР тарихи және мәдени құндылықтарының басымдық, тән және рухани денсаулықты сақтау мен нығайту, отаншылдық пен азаматтықты қалыптастыру қағидаты;
- адам мен азаматтың теңдігі және олардың құқықтары мен еркіндіктерін мемлекеттік қорғау, лайықты өмір сүру мен еркін даму үшін жағдайлар жасау қағидаты;

- ҚР жастар жөніндегі мемлекеттік саясатын іске асыру кезінде мемлекеттік билік органдары мен жергілікті өзін-өзі басқару органдары қызметінің заңдылық қағидаты.

Мемлекеттің жастар жөніндегі саясатын жүзеге асырудың негізгі бағыттары болып табылатындары: жастардың құқықтарының сақталуын қамтамасыз ету; жастарды еңбекпен және жұмыспен қамту саласында кепілдіктер жасау; жастардың кәсіпкерлік қызметіне жәрдемдесу; әлеуметтік қызметтерді кепілдікті көрсету; дарынды жастарды қолдау; жастардың бірлестіктерінің қызметіне қолдау көрсету және халықаралық алмасуларға жәрдемдесу.

Семинар сабағына берілген сұрақтары:

1. Жастар саясаты: мәні мен топтамасы. Жастар саясатының қағидалары.
2. Мемлекеттік жастар саясатының құқықтық қамтамасыз етілуі.
3. Әлеуметтік және жастар саясаты: жалпы және ерекше. Жастар саясатының аймақтық ерекшеліктері.
4. Мемлекеттік жастар саясатының негізгі бағыттары. Жастар саясаты саласындағы әлеуметтік технологиялар.

ҰСЫНЫЛАТЫН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

Негізгі:

1.Әбдірайымова Г.С. Жастар социологиясы. Қазақ университеті, 2012

2. Әбдірайымова Г.С. Жастар социологиясы.Оқу құралы. – Алматы: «Жібек жолы» 2008. -256 б.

3. Абдирайымова Г.С., Шаукенова З.К., Кучинская Ю.В. Изучение актуальных проблем студенческой молодежи и пути их решения (по результатам социологического исследования). Методические рекомендации. –Алматы, 2009. -62б.

4. Зубок Ю.А., Чупров В.И. Социология молодежи. –М., 2011. -336 б.

Қосымша:

1. Социологический ежегодник. – Монография. –Алматы. 2011. – 115б.

2. Семенова В.В. Социальная динамика поколений: проблема и реальность.-М., 2009. 271б.

3. Мухамеджанов Б.Г., Абдирайымова Г.С. Высшее образование в Казахстане: социальные практики, субъекты и интересы. –Алматы, 2011. -143б.

4. Манько Ю.В., Оганян К.М. Социология молодежи. Учебное пособие. Изд-во: Петрополис. –М., 2008. -316 б.

5. Айдарбеков З.С. Казахстанская молодежь: ценности, приоритеты, стратегии самоопределения. – Алматы, 2008. – 328б.

6. Абдирайымова, Г.С. Ценностные ориентации современной молодежи: (социологический анализ): моногр. Алматы: БАУР, 2005.- 300 с.